

6. Іншин М. І. Трудовий договір як підстава виникнення службово-трудова відносин на державній службі. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2004. № 25. С. 377–381.

7. Коваленко О. О. Правові проблеми свободи волі сторін при укладанні, зміні та припиненні трудового договору : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.05. Харків, 2015. 447 с.

8. Пилипенко П. Д. Підстави виникнення індивідуальних трудових правовідносин : монографія. Київ : Знання, 2003. 146 с.

9. Романюк Р. В. Виникнення, зміна та припинення трудових правовідносин із судьями : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05. Київ, 2018. 238 с.

10. Сахарук І. С. Право роботодавця на добір працівників: нормативні основи та підстави обмеження реалізації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2017. Вип. 43, Ч. 3. С. 52–55.

11. Ушверідзе Д. П. Правове регулювання виникнення трудових правовідносин з державними службовцями : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05. Київ, 2016. 203 с.

12. Пузанова В. В. Вияв гуманізму у випадках припинення трудових правовідносин. *Сучасні тенденції розбудови правової держави в Україні та світі* : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Житомир, 19 квітня 2018 р.). Житомир : ЖНАЕУ, 2018. С. 278–280.

УДК 349.2.

Дерев'яно А. І.,

Аспірант кафедри трудового права
та права соціального забезпечення Київського
національного університету імені Тараса Шевченка.

РІВНІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

У даній статті розглянуто питання щодо об'єктом соціальної безпеки в загальному вигляді. Приділено увагу соціальним загрозам на різних рівнях правового та економічного регулювання. Розкрито підходи до розуміння соціальної безпеки як окремого важливого складника національної безпеки. Зроблено висновок, що соціально-економічна безпека на рівні регіону забезпечується і гарантується лише за умови, що враховуються інтереси всіх суб'єктів регіонального розвитку: бізнесу, галузей, міст, районів і населення.

Ключові слова: держава, соціальна сфера, соціальна безпека, державні рівні, регіональні рівні, правове забезпечення.

This article discusses the issue of the object of social security in general. Attention is paid to social threats at different levels of legal and economic regulation. Approaches to understanding social security as a separate important component of national security are revealed. It is concluded that socio-economic security at the regional level is provided and guaranteed only if the interests of all regional development actors are taken into account: business, industries, cities, districts and the population.

Key words: state, social sphere, social security, state levels, regional levels, legal support.

Актуальність дослідження. Дослідження проблем соціально-економічної захищеності потребує детального вивчення поняття «безпека» та змісту концепції соціальної безпеки. Залежно від рівня розвитку суспільства в поняття «безпека» вкладається різний зміст, ставляться певні завдання і створюються спеціальні інститути, покликані забезпечувати безпеку особи, суспільства,

держави. Безпека – це певний об'єктивний стан, що ґрунтується на відсутності загрози, який суб'єктивно відчувають окремі люди чи їх групи. Під безпекою розуміють також стан без загрози, стан спокою, впевненості або «психічний чи правовий стан, при якому особа має відчуття впевненості, опори в іншій особі чи юридично врегульованій системі; протилежність загрози». Згідно з теорією потреб А. Маслоу, основними у ієрархії потреб після фізіологічних (у випадку їх задоволення на 40 %) є екзистенціальні потреби, серед яких першою за ступенем актуалізації є потреба безпеки [1, с. 45].

Мета дослідження. Виділити і охарактеризувати рівні правове регулювання соціальної безпеки.

Найбільшу увагу у даному секторі дослідження приділяли такі науковці як, В. Куйбіда, О. Амоша, А. Баланда, О. Новікова, А. Колот, І. Мансуров, Ю. Харазішвілі, О. Грішнова, О. Іляш, З. Живко, О. Ляшенко, Є. Матвіїшин, Л. Весельська, Л. Шамілева, О. Панькова, А. Шастун, П. Петровський, К. Бліщук, Г. Дзяна, Л. Новак-Каляєва

Викладення основного матеріалу. Постійним об'єктом соціальної безпеки в загальному вигляді є особистість, її життєво важливі права і свободи в соціальній сфері життєдіяльності суспільства: право на життя, на працю, її оплату; право на безкоштовне лікування та освіту; доступний відпочинок; гарантований соціальний захист з боку держави. Однак самі об'єкти та суб'єкти соціальної безпеки можуть змінюватись з мірою зміни умов розвитку суспільства. Тому можна говорити не тільки про загальні, але і про пріоритетні об'єкти соціальної безпеки, тобто такі соціальні групи, які в конкретних соціально-економічних умовах є найбільш обділеними і потребують соціального захисту і посилення ступеня безпеки. Особливість сучасної української ситуації полягає в тому, що пріоритетними об'єктами соціальної безпеки в умовах трансформаційної економіки стали соціально незахищені групи та спільності: жінки, діти, військовослужбовці, інваліди і пенсіонери. Стан соціальної безпеки в суспільстві знаходиться в прямій залежності від рівня життя населення.

Наповнене ризиками, суспільство й детермінує майбутнє. Виробництво ризиків поступово витісняє виробництво благ. Як результат, ризики стають рутинною щоденністю, тому безпека, а не розвиток, стає нормою та організує структуру поведінки суспільства. Розвиток таких процесів впливає на те, що згодом ризики набувають ознак непередбачуваності, тому надалі поведінка суспільства стає все менше прогнозованою. Традиційні захисні функції щодо забезпечення стану безпеки все більше стають неефективними. Поняття «ризик» і «загроза» на рівні словникових дефініцій є тотожними. Так, у словнику Ожегова С.І. «ризик» визначається як «можлива небезпека» тоді як «загроза» має таке ж визначення – «можлива небезпека». Разом з тим, фахівці з теорії безпеки Ярочкін В.І. та Бузанова Я.В., вважають таке протиріччя цілком природним, пояснюючи різницю між «ризиком» та «загрозою» застосуванням відповідного терміна до забезпечення безпеки або попередження небезпеки на різних рівнях (мікро- та макрорівнях). Саме це протиріччя розглядається як одне з основних щодо проблеми забезпечення безпеки й передбачає необхідність вирішення однієї з найважливіших задач сек'юритології (забезпечення безпеки на мікрорівні) – розробки рекомендацій щодо забезпечення комплексної безпеки за конкретних соціально-економічних умов [2, с.145].

Розв'язання зазначеної проблеми під силу теорії управління ризиками. Розроблена в межах цієї теорії методологія дозволяє провести оцінку ризиків різноманітного походження, здійснити математичну обробку показників, що відповідають ризикам раціональних витрат, необхідних для зниження їх прийняттого розміру. Критерієм оптимальності витрат є максимально можливе зниження сумарного ризику за даної якості життя. Разом з тим, застосування такого підходу можливе в соціально здоровому суспільстві й за відсутності військових дій. Якщо наявні форс-мажорні обставини (загроза війни, криміналізація суспільства, стихійні лиха тощо), використовують інші підходи та критерії для забезпечення безпеки людини, суспільства, держави. Можна виділити наступні соціальні загрози на макрорівні: поглиблення майнового розшарування

суспільства; низький рівень життя населення; високий рівень безробіття; трудова міграція; «відплив інтелекту»; загальна наркотизація молоді; руйнація системи підготовки фахівців робочих професій (профтехосвіта) тощо.

На мезо-рівні можна враховувати такі загрози, як: зміни у рівні добробуту населення, спад виробництва, зміни у демографічній ситуації, зростання соціального напруження, криміналізація економіки, зміни у рівні економічної активності населення, зміни рівня та структури доходів і витрат населення тощо [3].

На рівні теорії державного управління актуальним є обґрунтування природного сполучення норм, цінностей політичної організації, потреб, інтересів індивіда та суспільства, їх урахування та задоволення в суспільно-політичній практиці – реальній соціальній політиці. Зниження якості життя вже стало реальною загрозою у суспільстві. Держава на макро- та мезорівнях не забезпечує громадян: матеріальними умовами життя (безпека праці, збалансованість сімейного бюджету); адекватним соціальним захистом населення (відповідність соціальних витрат потребам безпеки праці); наявністю державних програм щодо забезпечення безпеки праці; гласністю про стан здоров'я населення; публічним обговоренням динаміки травматизму на виробництві; доступністю реабілітаційних заходів співробітникам, незалежно від їх ролі та статусу, необхідних для відновлення здоров'я в результаті травмування на виробництві.

Специфічним українським компенсаційним механізмом стала «тіньова» зайнятість економічно активного населення: дрібнооптова торгівля, додаткова зайнятість (сумісництво), різні види зайнятості, все те, що не потребує офіційного оформлення [4].

Неформальний сектор частково компенсує потребу в нових робочих місцях. Водночас для діяльності у неформальному секторі характерні низька продуктивність, недостатній рівень доходів, незадовільні умови праці тощо. Забезпечення безпеки людини стає однією з найважливіших задач правоохоронних органів. Зростання рівня злочинності виступає чинником соціального напруження. Поняття «захист прав людини», його зміст і сутність мають конкретне відображення у стані сучасного суспільства. Інституційна незавершеність соціальної, судової та адміністративної реформ сприймаються як вагома загроза безпеці. Сприйняття незахищеності людей від злочинних посягань формує у населення критичне ставлення до діяльності правоохоронних органів.

Соціальна безпека як окремий важливий складник національної безпеки «виникає як соціальний феномен у процесі розв'язання суперечності між такою об'єктивною реальністю, як небезпека, і потребою соціального індивідуума, соціальних груп і спільнот запобігти їй, локалізувати чи усунути наслідки небезпеки, реалізуючи свої соціальні інтереси найадекватнішими засобами». Заважимо, що більшість науковців обґрунтовує соціальну безпеку як складник національної безпеки, проте при цьому, на наш погляд, некоректно стверджувати, що «соціальна безпека національної економіки є однією з основних складових частин суспільно-економічної ситуації країни», оскільки стан соціальної безпеки національної економіки є важливою характеристикою суспільно-економічної ситуації країни.

Соціально-економічна безпека на рівні регіону забезпечується і гарантується лише за умови, що враховуються інтереси всіх суб'єктів регіонального розвитку: бізнесу, галузей, міст, районів і населення. Кожний часовий період формування соціальної безпеки регіону має свої особливості планування та організації, зокрема, сьогодні до таких особливостей віднесемо забезпечення територіальних інтересів населення (із врахуванням загроз у східних регіонах України); подолання загроз суб'єктивно-функціонального порядку, які зумовлені прорахунками регулювання; посилення загроз впливу інтеграційних та глобалізаційних процесів, що вимагає розроблення відповідних заходів стабілізації на рівні регіональної політики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Пастернак-Таранушенко Г.А. Економічна безпека держави / Г.А. Пастернак-Таранушенко. – К. : Ін-т держ. упр. і самоврядування при КМ України, 1994. – 112 с.

2. Ярочкин В.И. Теория безопасности / В.И.Ярочкин, Я.В.Бузанова. – М.: Академический Проект; Фонд Мир, 2005. – 176 с.
3. Давидюк О.О. Соціальна безпека: проблеми теоретичного аналізу та побудови системи показників; Міністерство праці та соціальної політики України, Центр перспективних досліджень, 2006. URL: http://cpsr.org.ua/index.php?option=com_content&view=art
4. Белай С.В. Концепція стратегії соціально-економічної безпеки регіонів України. URL: <http://82-117-235-189.gpon.sta.kh.velton.ua/e-book/db/2012-2/doc/2/04.pdf>

УДК 349.22

Дяченко О. А.,
аспірант кафедри трудового права та
права соціального забезпечення Київського
національного університету імені Тараса Шевченка

ПОНЯТТЯ ТА РИСИ ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ У СФЕРІ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН

Стаття присвячена формуванню актуальної наукової думки щодо концептуальної сутності правового механізму реалізації прав осіб з інвалідністю у сфері трудових відносин. Автором на підставі критичного аналізу сутності понять «правовий механізм», а також «реалізація прав осіб з інвалідністю у сфері трудових відносин» формулюється визначення поняття «правовий механізм реалізації прав осіб з інвалідністю у сфері трудових відносин». Встановлюється перелік основних особливих рис досліджуваного правового механізму, як механізму, для якого властивим є те, що він: є багатозначним соціально-правовим явищем; концептуальним чином підпорядкований доктрині соціальної держави; спрямований на створення сприятливих умов для ефективної об'єктивізації мети реалізації прав осіб з інвалідністю в трудових відносинах; виконує комплекс завдань (втілення в практичній дійсності стандартів гармонійної стабільності трудових правовідносин, а також стандартів концепції гідної праці; реалізація заходів повної та продуктивної зайнятості осіб з інвалідністю тощо); охоплений державною політикою щодо осіб з інвалідністю; в своєму вияві зумовлює специфічний соціально-правовий ефект, який позначається на суспільстві та державі.

Ключові слова: особи з інвалідністю, права у сфері трудових відносин, правовий механізм, реалізація прав, соціальна безпека, соціальні права, трудові права.

The article is devoted to the formation of an actual scientific thought about the conceptual essence of the legal mechanism for the realization of the rights of persons with disabilities in the field of labor relations. Based on a critical analysis of the essence of the concepts of “legal mechanism”, as well as “realization of the rights of persons with disabilities in the field of labor relations”, the author formulates the definition of “legal mechanism for the realization of the rights of persons with disabilities in the field of labor relations”. The list of the main special features of the legal mechanism under study as a mechanism is established, which is characterized by the fact that it is: a multi-valued socio-legal phenomenon; conceptually subordinated to the doctrine of the welfare state; aims to create favorable conditions for the effective objectification of the goal of realizing the rights of persons with disabilities in labor relations; performs a set of tasks (implementation in practical reality of the standards of harmonious stability of labor relations, as well as the standards of the concept of decent work; implementation of measures, full and productive employment of persons with disabilities, etc.); covered by the state policy in relation to persons with disabilities; in its manifestation causes a specific socio-legal effect that affects society and the state.